



JEES

Journal of Empirical Economics and Social Sciences

Uygulamalı Ekonomi ve Sosyal Bilimler Dergisi

Cilt/Volume: 2 Sayı/Issue: 2 Eylül/September 2020 ss./pp. 1-14

C. Levent

TÜRKİYE’DE KADINLARIN İŞGÜCÜNDEKİ GÖRÜNÜMÜ: DÜZEY-1 BÖLGELERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Cemalettin LEVENT* 

ÖZET

Kadınların işgücüne katılımının artırılması toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan gelişmelerine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte ülkeler ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasında kadın işgücünden faydalanmaktadır. Çünkü kadınların işgücüne katılımının artırılması hem ekonomik kalkınma hem de ekonomik büyümenin dengeli bir şekilde sağlanmasında büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı; Türkiye’de düzey-1 bölgelerinde kadınların işgücündeki görünümünü teorik bir çerçevede araştırmaktır. Kadınların işgücündeki görünümü ortaya koymak amacıyla Türkiye İstatistik Kurumu’ndan 2007-2019 dönemine ait kadınların işgücüne katılım oranı, istihdam ve işsizlik oranları verilerinden faydalanılmıştır. Çalışmada elde edilen teorik bulgulara göre; kadınların işgücüne katılım oranlarının ve istihdam oranlarının en yüksek olduğu bölge Doğu Karadeniz iken en düşük olan bölge ise Güneydoğu Anadolu bölgesi olduğu görülmüştür. Bununla birlikte kadınların işsizlik oranlarının en düşük olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu iken en yüksek olan bölge ise İstanbul olarak elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın İşgücü, İstihdam, İşsizlik

JEL Sınıflandırması: M41, M42, M49

THE APPEARANCE OF WOMEN IN THE LABOR FORCE IN TURKEY: IN A SURVEY OF LEVEL-1

ABSTRACT

Increasing the participation of women in the labor force contributes to the socio-economic and cultural development of societies. However, countries use women's labor to accelerate economic development. Because increasing the participation of women in the workforce is of great importance in ensuring both economic development and balanced economic growth. In this context, the purpose of the study; the level-1 region in Turkey to investigate the appearance of women in the labor force in a theoretical framework. Women demonstrate in order to view the Statistics Institute of Turkey for the

* Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum-Türkiye e-mail: cemalettin_65@hotmail.com

Makale Geçmişi/Article History

Başvuru Tarihi / Date of Application : 23 Mayıs / May 2020
Düzeltilme Tarihi / Revision Date : 19 Temmuz / July 2020
Kabul Tarihi / Acceptance Date : 15 Eylül / September 2020

period 2007-2019 the labor force participation rate of women in the labor force, employment and unemployment data were utilized. According to the theoretical findings obtained in the study; While the region with the highest female labor force participation rates and employment rates is the Eastern Black Sea region, the lowest is the Southeastern Anatolia region. However, while the region with the lowest unemployment rates of women is Northeast Anatolia, the highest region is obtained as Istanbul.

Key Words: Female Labor Force, Employment, Unemployment

JEL Classification: M41, M42, M49

1. GİRİŞ

Kadınların ekonomik hayatta daha çok yer almaları ve aile içindeki konumlarında iyileşme sağlanması kalkınmışlığın sağlanmasında büyük önem taşımaktadır. Aksi durumda, emeğin önemli bir bileşeni olan kadın işgücünün yok sayılması ekonomik kaybı beraberinde getirecektir. Kadınların işgücüne veya ekonomiye kazandırılması; bütün ülkeler için önemli bir fayda olacağı gibi, kalkınmanın hızlandırılması ve büyümenin dengeli bir yapıya çıkmasında büyük önem arz etmektedir.

Sanayi devrimiyle işgücünde önemli bir ivme kazanan kadınlar ekonomik kalkınmanın sağlanmasında büyük önem arz etmektedir. Kadın işgücü ülkelerin ekonomik kalkınmışlığını ve gelişmişlik düzeyini göstermektedir. Fakat günümüz dünyasında kadınların erkekler kadar istihdam edilmediği görülmektedir. Bu durumun temel nedeni işgücü piyasasında erkek egemenliğinin olmasıdır. Öte yandan kadının işgücü piyasasında yer alması nitelikli işgücü grubunun oluşmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte kadınların işgücü sektöründe ücretli çalışan olarak yer alması kayıt dışı ekonominin de azalmasını sağlamaktadır. Kadınlar formel sektörlerde çalışarak ekonominin dengeli büyümesine katkı sunmaktadır.

Kadınların işgücü piyasasına girişinde etkili olan birtakım faktörler vardır. Bu faktörlerin başında eğitim düzeyi, yaş ve medeni durum gelmektedir. Kadınların eğitim düzeyinin düşük olması işgücü piyasasında yer alması önünde önemli bir engel oluşturduğu bilinmektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan kadınların işgücünde eşit iş ve eşit ücrete tabi olmakla birlikte işgücünde kalıcı olarak istihdam edilmektedir. Kadınların ileriki yaşlarda evlilik ve çocuk edinme durumu işgücü piyasasına girişini olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte evli ve çocuk sahibi olan kadınlar işveren açısından işgücüne katılımına olumsuz bakılmaktadır. Çünkü toplumda kadına yüklenen eş ve annelik rolleri kadının işgücü piyasasında aktif olarak çalışmasını engellemektedir.

Bu çalışmanın temel amacı; Türkiye için 12 bölge (Düzy-1 bölgeleri) için TÜİK'den alınan 2007-2019 dönemine ait veriler kullanarak kadın işgücünün durumunu gösteren faktörleri araştırmaktır. Çalışmada öncelikle, kadın işgücü kavramı ve gelişimi ile ilgili araştırma yapılmıştır. Daha sonra konuyla ilgili Türkiye ve dünyada yapılan uygulamalı literatür çalışmalarının taramasına yer verilmiştir. Çalışmanın son kısmında ise oluşturulan tabloların yorumlanmasıyla çalışma sonlandırılmıştır.

2. KADIN İŞGÜCÜ

Ekonomik kalkınmanın önemli bir bileşeni olan kadın işgücü günümüzde çoğu ülkede büyük önem ifade etmektedir. Bununla birlikte kadınların işgücüne katılım oranları hem ülkeden ülkeye hem de sektörden sektöre göre farklılık arz etmektedir. Ancak kadınlar işgücünde erkekler kadar nitelikli işlerde çalışmamakta ve birtakım engellerle karşılaşmaktadır. Bu engellerin çoğu toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısından kaynaklanmaktadır. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere kadınların işgücüne katılım oranı gelişmiş ülkelere göre düşük orandadır.

Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranlarının gelişmiş ülkelere göre çok düşük bir seviyededir. Bu durumun en önemli nedenlerinden biri toplumun sosyoekonomik ve sosyokültürel yönden ataerkil toplum yapısına sahip olmasıdır. Bundan hareketle toplum yapısına kabul gördüğü düşünceler; geleneksel olarak kadının rolü ev içinde anne ve eş olmak olurken, ailenin geçimini sağlama, ailede sözü dinlenen bir otorite kaynağı ve güç olma rolü ise erkeğin konumu olarak belirlenmiştir. (Besler, 2010: 24). Türkiye’de kadınların işgücü piyasasında ücretli çalışan olarak yer alması 1950’li yıllarda olmasına rağmen kadınların işgücüne katılımı düşük oranda kalmıştır. Bu durumun temel nedenleri; toplumsal değer yargıları, ekonominin istihdam hacminin düşük olması ve kadın emeğine yönelik talebin az olmasıdır (Durmaz, 2016: 40). Son yıllarda kadının eğitim düzeyinin yükselmesi işgücüne katılımı artırmıştır. Eğitim düzeyi yükselen kadınların işsizlik oranı azalırken işgücüne katılma oranı ve istihdam oranında artış yaşanmıştır.

Kadınlar işgücüne dahil edilirken karşılaştıkları uygulamaları ve işgücü piyasasına dahil edildikten sonraki konumlarını etkileyen faktörleri açıklayan bazı teorik yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu teorik yaklaşımlar işgücü piyasasındaki cinsiyete dayalı ayrımcılığı açıklamak amacıyla geliştirilmiştir. Bu teorik yaklaşımlardan birincisi kadının ücretli çalışan olarak iş yaşamındaki rolünü belirleme amacı taşıyan ikili rol yaklaşımıdır. Bu yaklaşım; kadının işgücü piyasasına atılmasıyla aile içinde sahip olduğu rolü ile birlikte iş yaşamında sorumluluk üstlenmesi rolünün nasıl sentezleyeceğini irdelemektedir. İkilli rol yaklaşımına göre, kadın iş hayatına atılarak aile bütçesine katkı sağlamakta olup aile yaşamını öncelikli sırada görerek bu sorunu çözmektedir (Çevlik, 2017: 27). İkinci teorik yaklaşım olan insan sermayesi kuramına göre kadınlar mesleki ve nitelik olarak erkeklere göre zayıf oldukları için düşük ücrete tabi olmaktadır. Bu kurama yönelik en büyük eleştiri ise kadının zaman içinde niteliği gelişmesine rağmen işgücünde emeğinin karşılığını alamamasıdır (Saka, 2004: 11). Üçüncü teorik yaklaşım ise işgücü piyasasının bölünmesi kuramıdır. Bu kurama göre; işgücü piyasası birincil ve ikincil işgücü piyasası şeklinde iki ayrılmıştır. Birincil işgücü piyasası erkeklere atfen beceri gerektiren ve yüksek ücret ödenen piyasalardır. İkincil işgücü piyasası ise kadınlara atfen beceri gerektirmeyen ve düşük ücret ödenen piyasalardır (Dalkıranoglu, 2006: 24). Dördüncü teorik yaklaşım da Marksist teoridir. Bu teori kadınları yedek işgücü ordusu olarak tanımlamaktadır. Bu teoriye göre; ekonominin durumuna göre kadınlar işten çıkarılır veya işe dahil edilir (Büyüknalbant, 2009: 26). Son teorik yaklaşım olan feminist kuram göre; *‘İktisadın kapsamı, konusu kadın bakış açısını dışlamaktadır. Feminist yaklaşıma göre*

iktisat, öncelikle toplumsal cinsiyete bağlı olarak kadın ve erkeğin rollerini tanımlamakta ve bunun doğal sonucu olarak kadını özel alana sınırlamaktadır. Kadının ev içi iktisadi faaliyetleri, piyasa dışı faaliyetler olarak önemsiz ve ikincil kabul edilmektedir. Bunun sonucu olarak kadınların faaliyetleri iktisatta göz ardı edilmektedir' (Özmen, 2011: 33).

2.1. Dünyada Kadın İşgücü

Kadınların işgücüne katılımlarının düşük olması çoğu ülkenin önemli bir sorunu haline gelmiştir. Kılıç ve Öztürk'e göre; 'Dünya genelinde işgücüne katılım oranını inceleyen çalışmaların bulguları kısaca iki maddede özetlenebilir. İlk olarak genel eğilim, kadınların işgücüne katılım oranının zaman içinde artmakta olduğunu göstermektedir. İkincisi ise, kadınlardaki artışın aksine erkeklerin işgücüne katılım oranlarının sabit kaldığı ya da en azından kadınların işgücüne katılım düzeyi kadar artmadığını işaret etmektedir'(Kılıç ve Öztürk, 2014: 109). Dünyada kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu ve en yüksek olduğu bazı ülkeler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo1: Kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu ülkeler: (%)

Ülkeler	2018(%)
Yemen	7,74533465
Irak	14,4835136
Katar	14,1333078
Suriye	14,5637569
Sudi Arabistan	16,790289
Ürdün	17,7686198
Cezayir	17,9470568
İran	19,009491
Somali	20,8659807

Kaynak: OECD 2018 Verileri

Tablo 1 'de OECD 2018 verilerinden hareketle kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu ülkelere yer verilmiştir. OECD 2018 kadın işgücü verilerine bakıldığında, kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu ülke Yemen'dir. Tablodaki diğer ülkelerde kadınların işgücüne katılım oranlarının düşük olduğu bunun en önemli nedenin kadınların erkek egemen bir toplumda yaşaması ve aile de ikincil yani ücretsiz aile işçisi olarak çalışmasıdır.

Tablo2: Kadınların işgücüne katılım oranlarının en yüksek olduğu bazı ülkeler: (%)

Ülkeler	2018 (%)
Angola	50,14571294
Çin	49,24655195
Litvanya	50,64096627
Nepal	51,79337444
Zimbabve	49,14493331
Güney Sudan	49,38847981
Sierra Leone	50,48834426
Mozambik	51,57628101

Kaynak: OECD 2018 Veriler

Tablo 2’de OECD 2018 verilerinden hareketle kadınların işgücüne katılım oranlarının en yüksek olduğu ülkelere yer verilmiştir. Tablo 2’deki OECD 2018 verileri incelendiğinde kadınların işgücüne katılım oranlarının yüksek olduğu ve Nepal ve Mozambik ülkelerinde kadınların işgücüne katılım oranlarının çok yüksek olduğu görülmektedir. Bu ülkelerde kadınların işgücündeki faaliyetlerde aktif rol aldıkları ve istihdama katkı sundukları görülmektedir.

Tablo 3: G-7 ülkelerinde kadınların işgücüne katılım oranları: (%)

Ülkeler	2018 (%)
Almanya	46,515836
Fransa	46,87120819
İtalya	42,24265471
Japonya	43,61697609
Kanada	47,27217417
ABD	45,96657908
Birleşik Krallık	46,749561

Kaynak: OECD 2018 Veriler

Tablo 3’de 2018 yılı G-7 ülkelerindeki kadınların işgücüne katılım oranlarına yer verilmiştir. G-7 ülkelerinde kadınların işgücüne katılım oranlarının yüksek olduğu ve özellikle gelişmiş ülkelere sanayi ve hizmet sektörünün gelişmiş olmasının kadınların işgücüne katılım oranlarında katkı sağlamıştır. G-7 ülkelerinde Kanada kadınların işgücüne katılım oranının en yüksek olduğu ülkedir. Bu ülkelerde işgücüne katılım oranının neredeyse yarısını kadınlar oluşturmaktadır.

2.2. Türkiye’de Kadın İşgücü

Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranları artsa da gelişmiş ülkelere göre düşük seviyededir. Bunun temel nedeni kadınlarda eğitim düzeyinin düşük olmasıdır. Tarım dışı sektörde eğitim önemli bir rol oynamakta ve çalışanların sosyal haklardan yararlanmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte kadınların işgücüne katılım oranlarının düşük seviyede olması ülke geneline de olumsuz yansımaktadır (Tunalı ve Göksu, 2018: 30). Öte yandan Türkiye’de kadınlar işgücüne katılım oranlarında erkeklerin gerisinde kaldığı şüphesizdir. Türkiye kadınların işgücüne katılım oranlarının erkeklere oranla düşük olmasının temel nedeni; kadınlara istihdam alanı oluşturacak imkanların yetersiz olmasıdır. Bu yüzden kadınlar işgücünde kariyer yapamamakta ve kariyer yapma düşüncesinde olan kadınlarında aile kurma çabaları ertelenmek zorunda kalmaktadır (Levent, Arvas ve Yenilmez, 2018: 251). Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranları aşağıdaki tablo ve şekilde sunulmuştur. Şekil ve tablo 1990-2018 verilerinden hazırlanmıştır.

Tablo 4: OECD VE Türkiye’de Kadın İşgücü Durumu: 2018 (%)

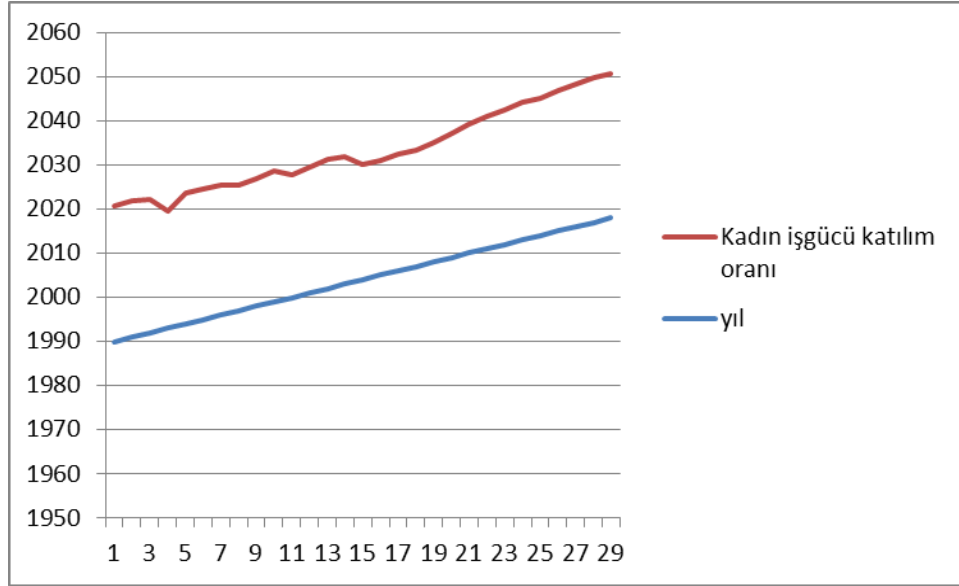
OECD Üyeleri	44,03351102
Türkiye	32,74781756

Kaynak: OECD 2018 Verileri

Tablo 4’de 2018 OECD ülkeleri ve Türkiye’deki kadın işgücü verilerine yer verilmiştir. 2018 OECD verilerine göre, Türkiye’de kadın işgücü oranı OECD üyeleri ülkelere göre düşük orandadır.

Bunun en temel nedeni OECD üyesi ülkelerde sanayi ve kadına yönelik işgücü sektörlerinin gelişmiş olmasıdır.

Şekil 1: Türkiye kadınların işgücüne katılım oranları: (%)



Kaynak: OECD 2018 Verileri

Şekil 1’de 1990-2018 dönemine ait Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranlarına yer verilmiştir. OECD 2018 verileri incelendiğinde 1990-2018 yılları arasında Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranlarının yıllar itibariyle çok fazla bir değişim görülmediği ancak son üç yılda az bir oranda artış olduğu görülmektedir. Kadınların işgücüne katılım oranlarının düşük olmasının nedeni kadınların daha çok kırsal kesimde kayıt dışı işgücünde çalışıyor olmasıdır. Özellikle OECD üyesi ülkeler ve G-7 ülkelerine kıyasla Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranı çok düşük düzeydedir.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Kadınların işgücüne katılımının ekonomik analizi, Mincer (1962) ve Cain’in (1966) öncü çalışmaları ile başlamıştır. Yirminci yüzyıl boyunca kadınların işgücüne katılımındaki muazzam artış, emek ekonomistlerinden büyük ilgiye neden olmuştur (Greenwood ve Seshadri, 2005). Kadın işgücü üzerine yazılmış hem ulusal hem de uluslararası ölçekte çok sayıda teorik ve ampirik çalışmalar vardır. Bu çalışmaların odağında kadın işgücünün ne düzeyde seyir gösterdiğini belirten faktörlerin başında eğitimsizlik, istihdam oranı ve işsizlik gibi değişkenler gelmektedir. Bu çalışmalardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Faridi, Chaudhry ve Anwar taraflarından 2009 yılında Pakistan’da yapılan çalışmanın amacı; kadınların işgücüne katılımını etkileyen çeşitli faktörleri tahmin etmektir. Çalışmada uygulanan Lojistik regresyon analiz sonuçlarına göre, eğitim düzeyi kadınların işgücüne katılımının artmasında belirleyici olduğu tespit edilmiştir.

Mishra ve Smyth taraflarından 2010 yılında yapılan çalışmanın amacı; 28 OECD ülkesinde kadınların işgücüne katılım oranı ile toplam doğurganlık oranı arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Çalışmada uygulanan panel birim kökü, panel eşbütünleşmesi, Granger nedensellik ve uzun dönemli yapısal tahmin sonuçlarına göre, kadınların işgücüne katılım oranı ile toplam doğurganlık oranı arasında ters bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Mujahid tarafından 2014 yılında Pakistan’da yapılan çalışmanın temel amacı, kadınların işgücüne katılımını belirleyen faktörleri araştırmaktır. Çalışmada uygulanan probit model sonuçlarına göre; deneyim eksikliği ve eğitim düzeyinin düşük olması kadınların işgücünde yer almasını zorlaştırmaktadır. Yüksek öğrenim gören kadınların üretime katıldıkları tespit edilmiştir.

Y.Elveren tarafından 2014 yılında yapılan çalışmanın amacı; 1990-2005 dönemi için 58 ülkenin kadın işgücüne katılımı ile ücret eşitsizliği arasındaki ilişki, panel eşbütünleşme analizi kullanılarak araştırmaktır. Çalışmanın analiz sonuçlarına göre; kadınların işgücüne daha fazla katılımının gelişmekte olan ülkelerde ücret eşitsizliğini artırırken gelişmiş ülkelerde azalmaya yol açtığı tespit edilmiştir.

Lechman ve Kaur taraflarından 2015 yılında yapılan çalışmanın amacı; 1990-2012 döneminde 162 dünya ülkesinde kadın işgücü ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiye yeni bakış açıları sunarak kadınların işgücüne katılımı ile ekonomik büyüme arasındaki U-şekilli ilişkiyi araştırmaktır. Çalışmada uygulanan panel veri analiz sonuçlarına göre; kadın işgücüne katılım ve ekonomik büyüme arasındaki U-şekilli ilişki hakkındaki hipotez desteklemektedir, yalnızca düşük gelirli ülkelerde, U şeklindeki feminizasyon hipotezi olumlu olarak doğrulanmamıştır.

A.Chapman tarafından 2015 yılında Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA)’da ekonomik kalkınma ile kadınların işgücüne katılımı arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. 1990-2012 dönemi için bölgede 20 ülkeden oluşan bir panel veri seti kullanarak, U şekli hipotezini test eden bir ekonometrik model geliştirilmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, ekonomik büyüme ile kadınların işgücüne katılım oranları arasında U şeklinde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Nahtman ve Jansson taraflarından 2016 yılında 16 Avrupa ülkesinde yapılan çalışmanın amacı, kadınların eğitim düzeyi, kadınların işgücüne katılımında ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmada uygulanan panel veri analiz sonuçlarına göre; , işgücüne katılım oranındaki artışlarla büyüme oranı arasında anlamlı bir ilişki göstermemiştir. Bununla birlikte, eğitim için, kadınların eğitimsel kaydının ekonomik büyüme ile olumlu bir şekilde ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Kızılgöz tarafından 2012 yılında yapılan çalışmanın temel amacı; 2002-2008 Türkiye’de kentsel ve kırsal bölgelerde evli ve bekar kadınların işgücüne katılımını belirleyen faktörler ve işgücüne katılma kararlarını etkileyen faktörleri araştırmaktır. Çalışmada uygulanan logit model analiz sonuçlarına göre; evli ve bekar kadınların işgücüne katılma kararları üzerinde eğitim düzeyi etkisinin, hane halkının bütçe geliri, bağımlılık oranının, konutun mülkiyetinin ve kadının yaşının en önemli faktörler olduğu tespit edilmiştir.

Çatalbaş tarafından 2015 yılında yapılan çalışmanın temel amacı, Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranını belirleyen faktörleri araştırmaktır. Çalışmada 2008-2013 dönemi için İBSS-1 düzeyindeki 12 bölgeye ait veriler ile panel veri analizi yapılmıştır. Çalışmanın analiz sonuçlarına göre; doğurganlık hızı, boşanma oranı, kayıt dışı istihdam, ekonomik kriz ve eğitimin kadın işgücünü belirleyen başlıca faktörler olduğu tespit edilmiştir.

Sevinç, Bozkurt ve Eroğlu Sevinç taraflarından 2016 yılında yapılan çalışmanın temel amacı ekonomik büyümenin sağlanmasında kadın işgücüne katılımın rolünü araştırmaktır. Araştırmada yüksek gelirli ülkeler ve üst orta gelirli ülkeler için 1990-2013 periyodunu kapsayan mutlak ve koşullu yakınsama analizleri uygulanmıştır. Çalışmanın analiz sonuçlarına göre, her iki ülke grubunda da kişi başına düşen gelirin süreç boyunca arttığı, yani mutlak yakınsamanın varlığı belirlenmiştir.

Levent, Arvas ve Yenilmez taraflarından 2018 yılında Van ilinde yapılan çalışmanın amacı; kadınların işgücüne katılımını belirleyen faktörleri araştırmaktır. Çalışmada uygulanan probit model analiz sonuçlarına göre; eğitim düzeyi yükseldikçe kadınların işgücüne katılımının arttığı tespit edilmiştir.

Tunalı ve Göksu taraflarından 2018 yılında yapılan çalışmanın amacı; Türkiye’de kadınların işgücüne katılımını etkileyen faktörleri araştırmaktır. Çalışmada 2012 yılı TÜİK hanehalkı verilerini kullanarak lojistik regresyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre; kadınların işgücüne katılımlarında eğitimin en önemli faktör olduğu ve yaş ile kadınların işgücüne katılımı arasında ters-u ilişkisinin varlığı belirlenmiştir.

Aksoy, Felek, Yayla ve Çeviş taraflarından 2019 yılında yapılan çalışmanın temel amacı; Türkiye’de kadın istihdamını belirleyen faktörleri araştırmaktır. Çalışmada 1988-2018 yılları için ARDL sınır testi yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, uzun dönemde asgari ücret düzeyinin kadın istihdamı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı ve kadın istihdamını belirleyen en önemli unsurların evli kadın sayısı ve işsizlik oranı olduğu tespit edilmiştir.

4. DÜZEY-1 BÖLGELERİNDE KADIN İŞGÜCÜ

Bu çalışmada Türkiye’nin İstatistikî Bölge Sınıflandırması Düzey-1 bölgelerine (TR1 İstanbul, TR2 Batı Marmara, TR3 Ege, TR4 Doğu Marmara, TR5 Batı Anadolu, TR6 Akdeniz, TR7 Orta Anadolu, TR8 Batı Karadeniz, TR9 Doğu Karadeniz, TRA Kuzeydoğu Anadolu, TRB Ortadoğu Anadolu, TRC Güneydoğu Anadolu) ait 2007-2019 dönemine ait verilerden faydalanılmıştır. Çalışmada, kadın işgücünün görünümü ortaya koymak amacıyla, işsizlik oranı, istihdam oranı ve işgücüne katılım oranı değişkenleri kullanılmıştır. Değişkenler 15 yaş ve üzeri baz alınarak veriler kullanılmıştır. Değişkenlerin tanımı ve veri kaynakları tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5: Değişkenler ve Veri kaynakları

Değişkenlerin Adı	Değişkenlerin Tanımı	Kaynak
İşsizlik Oranı	Yaş Gruplarına Göre işsizlik Oranı (15 Yaş ve Üzeri %) Toplam /Kadın	TÜİK
İstihdam Oranı	Yaş Gruplarına Göre istihdam Oranı (15 Yaş ve Üzeri %) Toplam /Kadın	TÜİK
İşgücüne Katılım Oranı	Yaş Gruplarına Göre İşgücüne Katılım Oranı (15 Yaş ve Üzeri %) Toplam /Kadın	TÜİK

Aşağıdaki tablolarda düzey-1 bölgelerinde kadınların işgücündeki görünümünü ortaya koymak amacıyla kadınların işgücüne katılım oranı, işsizlik oranı ve istihdam oranlarına yer verilmiştir.

Tablo 6: Yaş Gruplarına Göre Kadınların İşgücüne Katılım Oranı: (%)

Bölgeler	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kuzeydoğu Anadolu	26,9	32,5	31,3	31,2	30,2	30,5	34,7	34,5	34,8	32,4	31,2	29,3	28,4
Ortadoğu Anadolu	19	15,6	18,5	21,9	24	26,6	29,4	26,4	27,5	26,5	29,4	29	30,9
Güneydoğu Anadolu	6,8	9,6	9,7	12,4	10	9,8	14,9	16,2	17,8	19,5	21,9	22,1	23,6
İstanbul	20,9	22	22,6	24	25,2	28,6	30,5	31,4	33,4	35,5	37,8	37,9	37,6
Batı Marmara	31,5	30,3	31,8	32,4	31,5	32,3	33,1	32,8	34	35,3	36,1	36,3	36,3
Ege	25,3	24,7	28,4	31,7	34,9	37	38,3	35,6	36,1	37,1	37,5	38,9	38,9
Doğu Marmara	23,7	24,8	26,2	26,7	30,6	30,3	32,7	31,6	32,7	31,7	33,4	34,6	33,7
Batı Anadolu	21,1	24,3	25,7	26,6	25,9	26,8	28	29,8	31,1	31,2	31,8	31,9	33,3
Akdeniz	26,5	27,1	29	32,9	33,2	31,2	30,9	29	29,4	31,7	32,4	33,9	33,6
Orta Anadolu	17,1	13,9	17,7	23	27,1	28	28,9	26,3	29,2	29,7	28,9	28,8	29,1
Batı Karadeniz	35	38,4	39,6	35,6	39,5	36,8	35,4	35	36,1	37,2	37,2	39,2	38
Doğu Karadeniz	47,5	48,2	48	45,4	44	43,1	36,6	38,2	39,7	41,3	41,2	40,4	43,5

Kaynak: TÜİK Bölgesel Veriler 2019, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 6’da 2007-2019 dönemine ait düzey-1 bölgelerinde yaş gruplarına göre kadınların işgücüne katılım oranlarına yer verilmiştir. Düzey-1 bölgelerinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en yüksek olduğu bölge Doğu Karadeniz’dir. Doğu Karadeniz bölgesinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu yıl 2013 (%36,6) iken en yüksek olduğu yıl 2008’dir(%48,2). Doğu Karadeniz bölgesinde tüm yıllar itibariyle kadınların işgücüne katılım oranlarında düşük düzeyde artış ve azalışlar olmuştur. Düzey-1 bölgeleri içinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu bölge güneydoğu Anadolu’dur. Güneydoğu Anadolu bölgesinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu yıl 2007’dir(%6,8). Güneydoğu Anadolu bölgesinde son yedi yılda kadınların işgücüne katılım oranlarında istikrarlı bir artış olmuş olup 2019 yılında işgücüne katılım oranlarında en yüksek orana ulaşmıştır(%23,6). Diğer bölgelere bakıldığında Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu yıl 2007 (%26,9) iken en yüksek olan yıl 2015’dir(%34,8). Orta Anadolu bölgesinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu yıl 2008 (%15,6) iken en yüksek olan 2019’dur(%30,9). İstanbul bölgesinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu yıl 2007 (%20,9) iken en yüksek olan yıl 2018’dir(%37,9). Batı Marmara bölgesinde kadınların

işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu yıl 2008 (%30,3) iken en yüksek olan yıl 2018 ve 2019'dur(%36,3). Ege bölgesinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu yıl 2008 (%24,7) iken en yüksek olan yıl 2018 ve 2019'dur(38,9). Doğu Marmara bölgesinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu yıl 2007 (%23,7) iken en yüksek olduğu yıl 2018'dir(%34,6). Batı Anadolu bölgesinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu yıl 2007 (%21,1) iken en yüksek olduğu yıl 2019'dur(%33,3). Batı Anadolu bölgesinde 2011 yılı dışında tüm yıllarda kadınların işgücüne katılım oranlarında sürekli artış olmuştur. Akdeniz bölgesinde kadınların işgücüne katılım oranlarında en düşük yıl 2007 (%26,5) iken en yüksek olan 2018'dir(%33,9). Orta Anadolu bölgesinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu yıl 2008 (%13,9) iken en yüksek olan 2016'dır(%29,7). Son olarak Batı Karadeniz bölgesinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu yıl 2007 (%35) iken en yüksek olan 2009'dur(%39,6).

Tablo 7: Yaş Gruplarına Göre Kadınların İşsizlik Oranı: (%)

Bölgeler	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kuzeydoğu Anadolu	2,7	1,9	3	3,3	3,3	3,6	4,9	2,9	3	4,4	5,2	6	7,7
Ortadoğu Anadolu	10,9	13,1	12,3	12,3	9,4	6,6	6,8	8,2	6,2	8,7	10,7	14,4	18,4
Güneydoğu Anadolu	10,5	6,6	10,5	7,6	9,1	9,1	11,5	12,4	14	18,9	18,1	19,6	23,1
İstanbul	13,5	13,7	19,9	17,4	15,2	14,4	14,8	15,6	17	17,3	18,6	15,5	18,9
Batı Marmara	9,2	12,4	13,9	10,8	10,2	9,5	9,7	9	9	11	11,4	10,7	13,8
Ege	10,7	12,3	16	14,8	13,3	12,6	13,9	12,2	12,2	12,9	13,1	13,5	15,5
Doğu Marmara	11	13,2	17	13,9	13	12,4	12,1	11,5	12,1	13,6	13,7	13,7	15,2
Batı Anadolu	16,8	15,6	14,5	13,9	11,2	12,2	13,1	14,4	15,2	14,5	13,2	12,6	17
Akdeniz	13,2	15,6	18,9	15,3	12	11,2	13,3	13,8	15,1	15,8	15,3	16,2	17,4
Orta Anadolu	12	10,2	11,8	14,3	10,5	7,1	9,7	10,2	12,9	15	18,5	17,9	18,4
Batı Karadeniz	7,1	5,8	6,6	8,2	6,5	7,2	8,8	6,9	8	9,3	8	8,5	9,9
Doğu Karadeniz	5	5,2	4,7	4,4	4,7	4	5,2	6,1	4,4	4,4	4,1	6,8	11,3

Kaynak: TÜİK Bölgesel Veriler 2019, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 7'de 2007-2019 dönemine ait düzey-1 bölgelerinde yaş gruplarına göre kadınların işsizlik oranlarına yer verilmiştir. Düzey-1 bölgelerinde kadınların işsizlik oranının en düşük olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu'dur. Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının en düşük olduğu yıl 2007 (%2,7) iken en yüksek olduğu yıl 2019'dur(%7,7). Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının 2014 yılından itibaren sürekli arttığı gözlemlenmiştir. Kadın işsizlik oranlarının düşük olduğu bölgelerden biri de Doğu Karadeniz'dir. Doğu Karadeniz bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının en düşük olduğu yıl 2012 (%4) iken en yüksek olduğu yıl ise 2019'dur(%11,3). Kadınların işsizlik oranlarının en yüksek olduğu bölge İstanbul'dur. İstanbul'da kadınların işsizlik oranlarının en düşük olduğu yıl 2007 (%13,5) iken en yüksek olduğu yıl 2009'dur(%19,9). Diğer bölgelerden Ortadoğu Anadolu bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının en

düşük olduğu yıl 2015 (%6,2) iken en yüksek olduğu yıl 2019'dur(%18,4). Güneydoğu Anadolu bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının en düşük olduğu yıl 2008 (%6,6) iken en yüksek olduğu yıl 2019'dur(%23,1). Batı Marmara bölgesinde 2014 ve 2015 yıllarında kadınların işsizlik oranlarının en düşük olduğu dönemdir(%9). Batı Marmara bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının en yüksek olduğu yıl 2009'dur(%13,9). Ege bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının en düşük olduğu yıl 2007 (10,7) iken en yüksek olduğu yıl 2009'dur(%16). Doğu Marmara bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının en düşük olduğu yıl 2007 (%11) en yüksek olduğu yıl 2019'dur(%15,2). Batı Anadolu bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının en düşük olduğu yıl 2011 (%11,2) iken en yüksek olduğu yıl 2007'dir(%16,8). Akdeniz bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının en düşük olduğu yıl 2012 (%11,2) iken en yüksek olduğu yıl 2009'dur(%18,9). Orta Anadolu bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının en düşük olduğu yıl 2012 (%7,1) iken en yüksek olduğu yıl 2017'dir(%18,5). Son olarak Batı Karadeniz bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının en düşük olduğu yıl 2008 (%5,8) iken en yüksek olduğu yıl 2019'dur(%9,9).

Tablo 8: Yaş Gruplarına Göre Kadınların İstihdam Oranı: (%)

Bölgeler	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kuzeydoğu Anadolu	26,1	31,9	30,3	30,1	29,2	29,4	33	33,5	33,7	31	29,6	27,5	26,2
Ortadoğu Anadolu	17	13,6	16,2	19,2	21,8	24,9	27,4	24,3	25,8	24,2	26,2	24,9	25,2
Güneydoğu Anadolu	6,1	9	8,7	11,5	9,1	8,9	13,1	14,2	15,3	15,8	18	17,8	18,1
İstanbul	18,1	19	18,1	19,8	21,4	24,5	26	26,5	27,7	29,3	30,8	32	30,5
Batı Marmara	28,6	26,5	27,4	28,9	28,3	29,2	29,9	29,9	31	31,4	32	32,4	31,3
Ege	22,6	21,7	23,9	27	30,3	32,3	32,9	31,2	31,7	32,3	32,5	33,7	32,8
Doğu Marmara	21,1	21,5	21,8	23	26,7	26,6	28,8	28	28,8	27,4	28,8	29,9	28,6
Batı Anadolu	17,5	20,5	22	22,9	23,1	23,6	24,3	25,5	26,3	26,7	27,6	27,9	27,6
Akdeniz	23	22,9	23,5	27,8	29,2	27,7	26,8	25	25	26,7	27,4	28,5	27,8
Orta Anadolu	15	12,5	15,7	19,7	24,2	26	26,1	23,7	25,4	25,2	23,5	23,7	23,7
Batı Karadeniz	32,5	36,2	37	32,7	36,9	34,1	32,3	32,5	33,2	33,8	34,2	35,9	34,2
Doğu Karadeniz	45,2	45,7	45,7	43,4	41,9	41,4	34,7	35,9	38	39,5	39,5	37,7	38,6

Kaynak: TÜİK Bölgesel Veriler 2019, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 8'de 2007-2019 dönemine ait düzey-1 bölgelerinde yaş gruplarına göre kadınların istihdam oranlarına yer verilmiştir. Düzey-1 bölgelerinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu bölge Doğu Karadeniz'dir. Doğu Karadeniz bölgesinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu yıl 2007 (%45,2) iken en düşük olduğu yıl 2014'dür(%35,9). Kadınların istihdam oranlarının en düşük olduğu bölge ise Güneydoğu Anadolu'dur. Güneydoğu Anadolu bölgesinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu yıl 2019 (%18,1) iken en düşük olduğu yıl 2007'dir(%6,1). Diğer bölgeler bakıldığında Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu yıl 2015 (%33,7) iken en düşük olduğu yıl 2007'dir(%26,1). Ortadoğu Anadolu bölgesinde kadınların istihdam

oranlarının en yüksek olduğu yıl 2013 (%27,4) iken en düşük olduğu yıl 2008'dir(%13,6). İstanbul bölgesinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu yıl 2017 (%30,8) iken en düşük olduğu yıl 2007 ve 2009 dönemleridir(%18,1). Batı Marmara bölgesinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu yıl 2018 (%32,4) iken en düşük olduğu yıl 2008'dir(%26,5). Ege bölgesinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu yıl 2018 (%33,7) iken en düşük olduğu yıl 2008'dir(%21,7). Doğu Marmara bölgesinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu yıl 2018 (%29,9) iken en düşük olduğu yıl 2007'dir(%21,1). Batı Anadolu bölgesinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu yıl 2018 (%27,9) iken en düşük olduğu yıl 2007'dir(%17,5). Akdeniz bölgesinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu yıl 2011 (%29,2) iken en düşük olduğu yıl 2007'dir(%23). Orta Anadolu bölgesinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu yıl 2013 (26,1) iken en düşük olduğu yıl 2008'dir(%12,5). Batı Karadeniz bölgesinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu yıl 2011 (%36,9) iken en düşük olduğu yıl 2013'dür(%32,3).

5. SONUÇ

Kadınların işgücüne katılımlarının artırılmasının ekonomik kalkınma ve büyüme açısından büyük önem arz etmektedir. Bundan hareketle çalışmanın amacı Türkiye'de düzey-1 bölgelerinde kadınların işgücündeki görünümünü araştırmaktır. Çalışmada TÜİK'den alınan verilerden hareketle kadınların işgücüne katılım oranları, işsizlik ve istihdam oranları oluşturulan tablolarla yorumlanmıştır.

Çalışmada kadınların işgücüne katılım oranıyla ilgili elde edilen sonuçlara göre; Düzey-1 bölgelerinde kadınların işgücüne katılım oranlarının en yüksek olduğu bölge Doğu Karadeniz'dir. Bununla birlikte Düzey-1 bölgeleri içinde yaş gruplarına göre kadınların işgücüne katılım oranlarının en düşük olduğu bölge Güneydoğu Anadolu olarak tespit edilmiştir.

Çalışmada kadınların işsizlik oranıyla ilgili elde edilen sonuçlara göre; Düzey-1 bölgelerinde kadınların işsizlik oranının en düşük olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu'dur. Ayrıca Doğu Karadeniz bölgesinde kadınların işsizlik oranlarının düşük olduğu gözlemlenmiştir. Ancak kadınların işsizlik oranlarının en yüksek olduğu bölge ise İstanbul'dur. İstanbul'da kadınların diğer bölgelere oranla işsizlik oranlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada kadınların istihdam oranıyla ilgili elde edilen sonuçlara göre; Düzey-1 bölgelerinde kadınların istihdam oranlarının en yüksek olduğu bölge Doğu Karadeniz'dir. Ancak kadınların istihdam oranlarının en düşük olduğu bölge ise Güneydoğu Anadolu olduğu görülmüştür. Sonuç olarak; kadınlara yönelik istihdam alanlarının artırılması ve kadınların işgücüne katılımının sağlanması ekonomik kalkınmanın hızlanmasında büyük önem taşıyacaktır..

KAYNAKÇA

- Aksoy, N., Felek, Ş., Yayla, N ve Çeviş, İ. (2019) ‘Türkiye’ de Kadın İstihdamı ve Etkileyen Faktörler’, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 17(3), 146-163.
- Besler, S ve Oruç, İ.(2010) ‘Türkiye’de ve Yazılı Basında Kadın Yöneticiler’, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 24.
- Büyüknalbant, T.(2009) ‘İktisadi Açından Kadın İşgücü İstihdamı ve Sorunları: Kayseri Örneği’, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri*.
- Chapman, K.A.(2015) ‘Economic Development and Female Labor Force Participation in the Middle East and North Africa: A Test of the U-Shape Hypothesis’, *The Gettysburg Economic Review: Vol. 8 , Article 3*.
- Çevlik, T.(2017) ‘ Türkiye’de 2001-2015 Döneminde Kadın İşgücünün İstihdamı’, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul*.
- Dalkıranoğlu, T.(2006) ‘Çalışma Yaşamında Kadın İşgücü ve Cinsiyet Ayrımcılığı: Konaklama İşletmelerinde Bir Uygulama’, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir*.
- Durmaz, Ş.(2016) ‘İşgücü Piyasasında Kadınlar ve Karşılaştıkları Engeller’, *Ahi Evren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 40.
- Elveren, A.Y.(2014) ‘Women’s labour force participation and pay inequality: evidence from panel cointegration’, *Applied Economics Letters*, 21(12).
- Karpat Çatalbaş, G.(2015) ‘Kadınların İşgücüne Katılımını Belirleyen Faktörlerin Belirlenmesi: Panel Veri Yaklaşımı’, *KAÜ İİBF Dergisi*, 6(10), ISSN : 1309 – 4289.
- Kılıç, D ve Öztürk, S.(2014) ‘Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımı Önündeki Engeller ve Çözüm Yolları: Bir Ampirik Uygulama’, *Amme İdaresi Dergisi*, 47(1), 109.
- Kızılgöl, Ö. A. (2012) ‘Kadınların İşgücüne Katılımının Belirleyicileri: Ekonometrik Bir Analiz’ *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 13(1), 88-101
- Lechman, E and Kaur, H.(2015) ‘Economic Growth And Female Labor Force Participation – Verifying The U-Feminization Hypothesis’. *New Evidence For* 162, <https://ssrn.com/abstract=2551476> veya <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2551476>

- Levent, C., Arvas, M.A ve İnce Yenilmez, M. (2018) ‘Kadınların İşgücüne Katılımını Belirleyen Faktörlerin Probit Model İle Tahmini: Van İli Örneği’, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 42 - 245-270 ISSN: 1302-6879 .
- Mishra, V and Smyth, R.(2010) ‘Female labor force participation and total fertility rates in the OECD: New evidence from panel cointegration and Granger causality testing’, [Journal of Economics and Business](#), Elsevier, 62(1), 48-64.
- Mujahid, N.(2014) ‘Determinants of Female Labor Force Participation: A Micro Analysis of Pakistan’, [International Journal of Economics and Empirical Research \(IJEER\)](#), The Economics and Social Development Organization (TESDO), 2(5), 211-220.
- Nahtman, E and Jansson, C.(2016) ‘Female educational enrollment, labor force participation and economic growth: A panel-data study in Europe’, Göteborgs Universitet Göteborgs Universitetsbibliotek.
- Özmen, F.(2011) ‘Türkiye’de Kadın İşgücü İstihdamının Gelişiminde Mikro Kredi Uygulamaları’, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Manisa
- Tunalı, H ve Dublen Göksu, Y.(2018) ‘Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımının Belirleyicileri Üzerine Ekonometrik Bir Analiz’, Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 4(1), 30.
- Saka, G.(2004) ‘Bankacılık Sektöründe Çalışan Kadınların Cinsiyet Ayrımcılığı Sorunları: Sakarya Örneği’, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Sevinç, H., Bozkurt, E ve Eroğlu S. D. (2016) ‘Ekonomik Büyümede Kadın İstihdamının Rolü? Yakınsama Temelli Kanıtlar’, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 17 (1), 57-69.
- Tunalı, H ve Dublen Göksu, Y.(2018) ‘Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımının Belirleyicileri Üzerine Ekonometrik Bir Analiz’, Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 4(1).
- Zahir Faridi, M., Sharif Chaudhry, I and Anwar, M.(2009) ‘The Socio-Economic and Demographic Determinants of Women Work Participation in Pakistan: Evidence from Bahawalpur District’, South Asian Studies A Research Journal of South Asian Studies, 24(2), 353-369.
- Tunalı, H ve Dublen Göksu, Y.(2018) ‘Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımının Belirleyicileri Üzerine Ekonometrik Bir Analiz’, Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 4(1).